

اوضاع اقتصادی و اجتماعی در دوره صفویه

۲۳ بهمن ۱۴۰۳ ساعت ۱۴:۴۲

مالکیت زمین در این دوره با دوره‌های قبل تفاوت محسوسی نداشت. شاهان صفویه خود از مالکان بزرگ بودند. شاه اسماعیل مالک بزرگی بود.

در دوره صفویه، کشور با تغییرات عمده‌ای در عرصه اجتماعی، سیاسی و اقتصادی مواجه شد. تا جایی که در این دوره شهرنشینی افزایش یافت و گروه‌های جدیدی شکا گرفتند. زمینداری یا مالکیت نیز در این دوره با تغییراتی مواجه گشته اما تغییرات در این عرصه کمتر از عرصه‌های دیگر بود:

«مالکیت زمین در این دوره با دوره‌های قبل تفاوت محسوسی نداشت. شاهان صفویه خود از مالکان بزرگ بودند. شاه اسماعیل مالک بزرگی بود. در اسناد آمده است که شیخ صفی الدین جدشاه اسماعیل که در آغاز کار فقط ۶ یا ۷ هکتار و یک جفت گاو داشت، در آخر عمر مالک نسبتاً بزرگی شده بود و بیش از بیست دهکده داشت. چون صفویه دارای مقام روحانی بودند موقوفات هم در اختیار آنان قرار داشت. سایر طوایف قزلباش هم دارای املاک موروثی بودند. همچنین پورت‌های قبایل به صورت مالکیت عمومی قبیله در اختیار رئیس قبیله قرار داشت. پیش از روی کار آمدن صفویه اراضی به جا مانده از دوران مغول و تیمور، عمدتاً در دست حکام محلی بود که به صورت سیورغال واگذار شده بود. در دوره صفویه این نوع مالکیت حفظ شد و دارندگان سیورغال (حکام محلی) در مقام خود باقی ماندند. اما از تقسیم سیورغال‌های جدید خودداری شد. در عوض نوعی از تقسیم اراضی که تا آن زمان معمول نبود و از جهتی شبیه به اقطاع دوران خلفای عباسی بود - رواج یافت و آن تیول داری بود. صاحب تیول در ازاء انجام خدمات لشگری و کشوری مشخص، منافع قسمتی از یک منطقه و یا تمام یک منطقه را به دست می‌آورد این حق موروثی نبود. قسمت اعم تیول‌ها مربوط به شغل‌های خاص بود برخی از تیول‌ها در مقابل خدمت معینی، مادام العمر واگذار می‌شد صاحب تیول مالک زمین و منطقه محسوب می‌شد و اغلب حق قضاوت در مورد رعایا با صاحب تیول بود.»

منبع: علیرضا ثقفی خراسانی، سیر تحولات استعمار در ایران، مشهد، نشر نیکا، ۱۳۷۵، صص ۵۲-۵۳

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/50002/اوضاع-اقتصادی-اجتماعی-دوره-صفویه>